

و اما در باقی ابواب که مابعد حرف مضارع متحرك است (در فعل امر محتاج به همزه نمیشویم) بلکه پس از اسقاط حرف مضارع بهمان حرکت امر را بنام میکنیم و فقط آخر فعل را همانند باقی صیغ امر 'وقف (جزم) می نمائیم تا اعراب ساقط گردد.

بنا بر این شش صیغه امر حاضر در طی بیست باب سه صورت در میآید.

۱- اول آن همزه وصل میگیرد

۲- اول آن همزه قطع میگیرد

۳- اول آن خالی از هرگونه همزه است

اینک مثالهای هر يك

۱- مثال همزه وصل از ثلاثی مجرد

اضرب اضربا اضربوا - اضربی اضربا اضربین

مثال همزه وصل از ثلاثی مزید فیه:

استخرج استخرجا استخرجوا - استخرجی استخرجا استخرجن

مثال همزه وصل از رباعی مزید فیه:

اعشوشب اعشوشبا اعشوشبوا - اعشوشبی اعشوشبا اعشوشبن

۲- مثال همزه قطع (که منحصر است بیک باب):

اکرم، اکرم!، اکرموا - اکرمی اکرم! اکرمین

۳- مثال بی همزه:

صرف صرفا صرفوا - صرفی صرفا صرفن

۶- صیغ فعل نهی

(غایب-حاضر-متکلم)

۱- شش صیغه غایب و غایبه:

لا تضرب لا تضربا لا تضربوا - لا تضربی لا تضربا لا تضربین

۲- شش صیغه حاضر و حاضره:

لا تضرب لا تضربا لا تضربوا - لا تضربی لا تضربا لا تضربین

۳- دو صیغه متکلم :

لاضرب لاضرب

۷- صیغ فعل استفهام

۱- شش صیغه غایب و غایبه :

هل يضرب هل يضربان هل يضربون - هل تضرب هل تضربان هل تضربن

۲- شش صیغه حاضر و حاضره :

هل تضرب هل تضربان هل تضربون - هل تضربین هل تضربان هل تضربن

۳- دو صیغه متکلم :

هل اضرب هل اضرب

بیان علائم و صیغ هفت وجه فعل هم بترتیب (اخباری و انشائی بیابان رسید اینک

بک تقسیم هفت وجهی دیگر از افعال شروع میشود :

فعل باعتبار خالص بودن از هر عارضه با عوارضی که بخود میگیرد باز هم منقسم

میشود و اقسام اولیه چهار است :

۱- صحیح ۲- معتل ۳- مهموز ۴- مضاعف

معتل نیز (که قسم نانی است) باعتبار مواضع حروف علیه بعدد حروف علیه چهار

قسم می شود :

۱- مثال ۲- اجوف ۳- ناقص ۴- لقیف

پس مجموعه اقسام (اولیه و ثانویه) هفت قسم است :

۱- صحیح ۲- مثال ۳- اجوف ۴- ناقص ۵- لقیف ۶- مهموز ۷- مضاعف

اینک بیان وجوه هفتگانه بترتیب :

۱- صحیح :

فعل صحیح آنستکه از حروف صحاح ترکیب شود (حروف صحاح بیست و پنج

حرف از بیست و هشت حرف نهجی می باشد : در مقابل سه حرف علیه)

۲- معتل :

فعل معتل آنستکه دارای حروف علیه باشد (حروف علیه سه حرف است ۱- واو ۲- الف ۳- یا

«وای» پس اگر دارای بکه حرف علیه باشد آن حرف علیه با فاء الفعل است با عین الفعل یا لام الفعل